

การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านริมใต้ จังหวัดเชียงใหม่
Experiential Learning Management to Develop Geography Abilities
of Grade 4 Students at Ban Rim Tai School, Chiang Mai Province

ธีราพร บุญธง^{1*}, ประพิน ขอดแก้ว^{2**}
Theeraporn Boonthong^{1*}, Prapin Khodkaew^{2**}

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
เลขที่ 120 ถนนมหิดล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 ประเทศไทย

¹Master of Education Program in Research and Technology in Learning Management,
Faculty of Education, The Far Eastern University
120 Mahidol Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50100, Thailand

²สาขาวิชาวิจัยและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
เลขที่ 120 ถนนมหิดล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 ประเทศไทย

²Department of Research and Technology in Learning Management,
Faculty of Education, The Far Eastern University
120 Mahidol Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50100, Thailand

รับบทความ: 28 สิงหาคม 2566 ปรับปรุงบทความ: 19 กันยายน 2566 ตอปรับตีพิมพ์บทความ: 2 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างแผนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนใน

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษานิเทศศาสตร์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น)
อีเมล: 6490051015@feu.edu

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (อาจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาวิจัยและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น)

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และ 3) เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ในเรื่อง ลักษณะทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม รูปแบบการวิจัยทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การแปรผัน และฐานนิยม ผลการวิจัย พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้น จำนวน 5 แผน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้านได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สรุปภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก 2) หลังการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) ผลการวิเคราะห์ความสามารถทางภูมิศาสตร์โดยการประเมินจากใบงาน นักเรียนร้อยละ 74.29 มีความสามารถอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถทางภูมิศาสตร์

Abstract

This study aimed to 1) create experiential learning plans on the topic of physical characteristics, 2) compare pre- post learning achievement of using experiential learning activities, and 3) develop geographic abilities in items of geological characteristics. The sample group was 35 Grade 4 students at Ban Rim Tai School, Chiang Mai Province, by random cluster sampling. The experimental instrument was a set of experiential learning plans on physical characteristics for the sample group. The percentage, average, standard deviation, coefficient of variation, and mode were used as statistical analysis. The results showed that 1) five developed experiential plans on the topic of physical characteristics (such as content, learning activity, instructional media, measurement and evaluation, and learning management pattern) were at a high level; 2) after using the experiential learning plans, the mean score before learning was 8.83 and after learning was 15.00, indicating that the average learning achievement was higher than before; and 3) 74.29 percent of students had an ability at the highest level and were at a very good level of ability according to the results of geography ability analysis from their worksheets.

Keywords

Experiential Learning, Physical Characteristics, Geographic Competence

บทนำ

สังคม (Social) เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันของผู้คนจากหลากหลายภูมิลำเนาที่มีความคล้ายหรือแตกต่างกัน ซึ่งดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไข ระเบียบ หรือกฎหมาย ที่ต้องยึดถือปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นต้องมีแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งถือเป็นรูปแบบที่พึงปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น และเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ดังนั้นวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ถือเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังและพัฒนาบุคลิกในการอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีคุณภาพผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสถานะต่าง ๆ การเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเปรียบเสมือนเป็นการเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความหลากหลายภายในสังคม และแนวทางในการดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างสันติสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2551, 132) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิต ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามบริบทสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความมานะอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในปัจจุบันไม่ประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังหรือตามมาตรฐานของหลักสูตร เนื่องจากมีเนื้อหาห่างไกลจากประสบการณ์จริงของนักเรียน เป็นการสร้างกำแพงการเรียนรู้ของนักเรียนออกเป็น 2 ฝั่ง คือ การเรียนรู้ในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ไม่เห็นความสำคัญ ขาดการเชื่อมโยงประสบการณ์ และองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายของรูปแบบวัฒนธรรมต่าง ๆ สถานการณ์การเรียนการสอนในคาบเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญกับวิชานี้เท่าที่ควร ส่วนหนึ่งอาจมองว่าเป็นเนื้อหาที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีเนื้อหาจำนวนมากเกินความจำเป็นจึงกลายเป็นส่วนที่นักเรียนมองข้ามไม่ให้ความสนใจ ความเป็นวิชาการสูง รวมถึงความยากของภาษา ทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติในทางลบต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนในสังคมนั้น การดำเนินชีวิตประจำวันล้วนอยู่ภายใต้สถานการณ์หรือมีความเชื่อมโยงกับสถานะทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ กฤตนันท์ สามะพุทธิ (2534, 67-71) ซึ่งกล่าวว่า วิชาสังคมศึกษามีหน้าที่จัดประสบการณ์ชีวิตทางสังคมให้แก่ นักเรียนอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีและ

เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าแก่สังคม ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีทัศนคติทางลบต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แล้วนั้น จึงเป็นเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการปิดกั้นการเชื่อมโยงประสบการณ์ และองค์ความรู้ที่พบเจอในชีวิตประจำวันเข้ากับประเด็นเนื้อหาความรู้ทางวิชาการซึ่งเป็นประเด็นต่อยอดสำคัญที่จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันเข้าสู่พื้นฐานการคิดวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาหรือตอบประเด็นข้อสงสัยที่นักเรียนพบเจอในการอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมได้ โดยครูมีหน้าที่ในการเชื่อมโยงเนื้อหาที่มีในบทเรียนให้เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือในทำนองกลับกันคือ พยายามเชื่อมโยงประสบการณ์และชีวิตประจำวันของนักเรียนเข้าสู่หลักวิชา ทำอย่างไรจึงจะสามารถสอนสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ในชั้นเรียนให้เป็นหนึ่งเดียวกับชีวิต นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้ ทำอย่างไรจึงจะทำให้วิชาสังคมศึกษากลับมามีชีวิตชีวาสำหรับนักเรียน เพื่อที่จะได้ใช้วิชานี้เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของสังคม ถ้าเราแก้ปัญหาไม่ได้ วิชาสังคมศึกษาก็จะน่าเบื่อหน่ายและไร้คุณค่าสำหรับนักเรียนตลอดไป

ความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตระหนักในความสำคัญและความจำเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาคือการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์ โดยมองว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่ตนเองประสบในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของธรรมชาติและมนุษย์ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในหลากหลายมิติ อันก่อให้เกิดรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตหรือลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ นักเรียนจะได้รับความรู้และพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ ในการคิดเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของธรรมชาติและมนุษย์ ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่นักเรียนมีในด้านลักษณะทางกายภาพรูปแบบต่าง ๆ ที่นักเรียนสามารถสังเกตและมีประสบการณ์ร่วมในบริบทต่าง ๆ รอบตัว ให้สามารถเกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง โดยองค์ประกอบการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้จะถูกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแผนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ในกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
3. เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

บททวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิม มาประยุกต์ใช้ต่อการเรียนรู้ใหม่ โดยที่นักเรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อใช้เป็นฐานในการเรียนรู้

บันลือ กันพงษ์ (2561) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ (Experiential Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรมโดยผ่านการสะท้อนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ การสรุปเป็นหลักการ ความคิดรวบยอด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, 9-11) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือประสบการณ์รูปธรรม การสะท้อนประสบการณ์จากกิจกรรมและอภิปราย การสรุปความคิดรวบยอด หลักการองค์ความรู้ การทดลอง/ประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรมีครบทั้ง 4 องค์ประกอบ ในการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ครบรอบด้าน โดยในแต่ละองค์ประกอบ มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1) ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) เป็นขั้นตอนแรกของการเรียนรู้ ที่นักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดไว้ การเรียนรู้ที่แท้จริงจะเริ่มขึ้นเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมอาจเป็นการทดลอง การอ่าน การดูวิดีโอทัศน์การฟังเรื่องราว การพูดคุยสนทนา การทำงานกลุ่ม เกม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง และการนำเสนอผลการปฏิบัติ เงื่อนไขสำคัญ คือ นักเรียนมีบทบาทหลักในการทำกิจกรรม (Do, Act)

2) การสะท้อนประสบการณ์จากกิจกรรม และอภิปราย (Reflective Observation and Discussion) หรือ Reflect เป็นขั้นที่นักเรียนจะมีการสะท้อนคิด แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองจากประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจกรรม และแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม (Discussion) นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น และผลของการสะท้อนความคิดเห็น หรือการอภิปรายแลกเปลี่ยน หรือการย้อนกลับ จะทำให้ได้แนวคิดหรือข้อสรุปที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้นักเรียนจะรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้มีโอกาสรับรู้เรื่องของคนอื่น ทำให้สัมพันธ์ภาพในกลุ่มนักเรียนเป็นไปด้วยดี

3) การสรุปความคิดรวบยอดหลักการองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization) เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันสรุปข้อมูล ความคิดเห็น จับหลักขององค์ความรู้ที่ได้จากการสะท้อนความคิดเห็น และ

อภิปรายในขั้นที่ 2 ในขั้นนี้ครูอาจใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนให้ช่วยกันสรุปข้อคิดเห็น กรณีที่กิจกรรมนั้นเป็นเรื่องของข้อมูลความรู้ใหม่ ครูอาจเสริมข้อมูล ข้อเท็จจริงในประเด็นนั้น ๆ เพิ่มเติม (Adding) โดยการอธิบาย บอกกล่าว การให้อ่านเอกสาร การดูวีดิทัศน์ ฯลฯ เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ใหม่ ให้นักเรียนสามารถสรุปเป็นหลักการ ความคิดรวบยอด หรือองค์ความรู้ใหม่ได้

4) การทดลอง/ประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation / Application) ในขั้นนี้นักเรียนจะต้องนำความคิดรวบยอด องค์ความรู้ หรือข้อสรุปที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 ไปทดลอง ประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ส่วนมากมักจะขาดองค์ประกอบการทดลอง/ประยุกต์ใช้แนวคิด ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้สอนจะได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้ และนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น การทำโครงการ การจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลความรู้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ (Campaign) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบวงจรทั้ง 4 องค์ประกอบ เพราะองค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง อย่างสิ้นไหล ต่อเนื่อง ส่งผลถึงกัน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นในการใช้ประสบการณ์ของนักเรียน เป็นองค์ประกอบเริ่มต้นสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การทำกิจกรรม การอภิปราย การตั้งคำถาม หรือการนำเสนอร่วมกันในชั้นเรียน ซึ่งนักเรียนจะสามารถเกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ และเกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ในการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

2. ความสามารถทางภูมิศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, 4-5) กล่าวว่า การเรียนเรื่องภูมิศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการให้เหตุผลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ บนโลกจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์

เข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ ผ่านปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เป็นการทำความเข้าใจความเป็นไปของโลกผ่านปฏิสัมพันธ์ของระบบธรรมชาติและระบบมนุษย์ โดยในระบบธรรมชาติจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเข้าใจระบบของโลก สิ่งแวดล้อม และนิเวศวิทยา เน้นหน้าที่และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ส่วนระบบมนุษย์จะเป็นการทำความเข้าใจการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การตั้งถิ่นฐาน ลักษณะทางวัฒนธรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของผู้คน ข้อมูล และข่าวสาร

2) การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์

การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างกัน (Interconnection) เป็นการทำความเข้าใจการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกายภาพและระบบมนุษย์ ดังนั้น นอกจากความเชื่อมโยงระหว่างกันของทั้งสองระบบแล้ว การรู้และเข้าใจความเป็นมาทางสภาพภูมิศาสตร์และสภาพสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ที่แตกต่างไปในแต่ละสถานที่ได้

3) การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

การตัดสินใจอย่างเป็นระบบตามนัย (Implication) เป็นความสามารถขั้นสูง เกิดจากการบูรณาการความรู้ เรื่อง การมีปฏิสัมพันธ์ และการเชื่อมโยงระหว่างกันของสิ่งต่าง ๆ มาใช้ในการประกอบการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการแก้ไขปัญหาและวางแผนในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยสรุปว่า ความสามารถทางภูมิศาสตร์ เป็นกระบวนการช่วยให้นักเรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยสามารถก่อให้เกิดรูปแบบวิถีในการดำรงชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทัน สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และสามารถใช้ทักษะกระบวนการ ความสามารถทางภูมิศาสตร์ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมตามสาเหตุและปัจจัย อันจะนำไปสู่การปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต้องมีการวางแผนกระบวนการทำงานให้ชัดเจน เพื่อให้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการสอบ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, 178-179) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดีจะต้องมีการเตรียมตัวและมีการวางแผน เพื่อให้แบบทดสอบดังกล่าวมีกลุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้อย่างเด่นชัดจากการทดสอบแต่ละครั้ง ซึ่งจะต้องอาศัยกรรมวิธีอย่างมีระบบในการสร้างแบบสอบแต่ละชุด โดยปกติกรรมวิธีในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อ ๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบด้วย

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระ ที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

ขั้นที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะ หรือผังของแบบสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้นกระชับ และมีความชัดเจน

ขั้นที่ 4 สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในทางการวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ช่วยให้ผู้สามารถสังเกตกลุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้อย่างเด่นชัด ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานที่แสดงความสามารถเฉพาะของผู้สอบซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน

ประการที่ 2 ทำให้สามารถสังเกตและวัดผลการเรียนรู้ได้โดยง่าย เพราะการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ไว้ในลักษณะสั้น และสามารถเข้าใจง่าย

ผู้วิจัยสรุปว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เกิดคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนหรือผู้วิจัย ต้องมีการวางแผน รวบรวมข้อมูล และ

ศึกษาค้นคว้ากระบวนการในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์อย่างละเอียด เพื่อให้ได้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรัญญา พักอยู่ (2562) ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้โครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 1 จำนวน 20 คน โรงเรียนบ้านเขาพระ จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การผลิตและการแข่งขันทางการค้า ใช้เวลาจำนวน 16 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน พบว่านักเรียนเรียนรู้โดยใช้โครงงานแบบสำรวจ ดำเนินงานตามขั้นตอน 5 ขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยให้นักเรียนสำรวจเกี่ยวกับสินค้าและบริการในพื้นที่ชุมชนบ้านเขาพระ จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนเกิดทักษะการทำงานเป็นขั้นตอน แบ่งหน้าที่ และมีทักษะในการแก้ไขปัญหาภายในกลุ่ม ทำให้การทำงานกลุ่มเป็นไปในทางที่ดี มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มเพื่อช่วยให้การทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย

กันตภา สุธธิดา (2561) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดระฆัง กรุงเทพมหานคร เขตที่ 1 ในเรื่อง พระพุทธศาสนา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน 49 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ในระดับดี มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับมากถึง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

บุญมา เวียงคำ และ เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง (2560) ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 379 คน และครูจำนวน 335 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบในการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ แบบวัดจิตสาธารณะ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติจริง มีการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดองค์ความรู้ใหม่เป็นของตนเอง สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้และแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ๆ มีการสะท้อนกลับทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

จากการศึกษาวิจัย แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นรูปแบบกระบวนการในการเรียนรู้ ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ผ่านประสบการณ์ตรงของตนเอง นำมาต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จากการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ไปใช้ในการเรียนการสอนโดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสาขาวิชาที่หลากหลาย นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่ดีขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้เดี่ยว การทำงานกลุ่ม เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและความตั้งใจในการนำการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ เพื่อใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น และเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบที่น่าสนใจ มีความกระตือรือร้นและเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมากขึ้น

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 153 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านริมใต้ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านริมใต้ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ จำนวน 5 แผน ใช้ระยะเวลา 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย

แผนที่ 1 เรื่อง จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 2 เรื่อง ลักษณะภูมิประเทศ	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 3 เรื่อง ลักษณะภูมิอากาศ	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 4 เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนที่ 5 เรื่อง อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต	จำนวน 2 ชั่วโมง

ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 5 แผนโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2546, 99) ดังนี้

ความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด	5 คะแนน
ความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก	4 คะแนน

ความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง 3 คะแนน

ความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อย 2 คะแนน

ความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด 1 คะแนน

เกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณาค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม น้อยที่สุด

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบปรนัย จำนวน 25 ข้อ เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้อมีค่า $IOC > 0.67$ หลังจากนั้นนำไป Try Out กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 และ 4/4 ปีการศึกษา 2/2565 ที่ผ่านการเรียนเรื่อง ลักษณะทางกายภาพ จำนวน 40 คน หาค่าอำนาจจำแนกได้ค่า 0.45-0.73 และค่าความยาก ได้ค่า 0.23-0.83 คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น KR.20 ได้เท่ากับ 0.76 หลังจากนั้นนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2.3 แบบประเมินความสามารถ โดยออกแบบเกณฑ์การให้คะแนนจากใบงานตามหลักความสามารถทางภูมิศาสตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

1) ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

2) ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

3.2 เก็บข้อมูลจากนักเรียนกลุ่ม Try out ในการทดลองใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ความยาก และความเชื่อมั่น

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูล ดังนี้

1) เก็บข้อมูลตาม แบบแผนการทดลอง $O_1 \times O_2$ ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ

วัดความรู้ก่อนเรียน	แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 5 แผน	วัดความรู้หลังเรียน
O_1	$\longrightarrow$ X $\longrightarrow$	O_2

2) เมื่อสิ้นสุดการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์แต่ละแผน ใช้แบบประเมินความสามารถของนักเรียนจากใบงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การแปรผัน (C.V.) และฐานนิยม

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างแผนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 5 แผน ระยะเวลา 10 ชั่วโมง มีขั้นตอนดำเนินการสร้าง ด้วยวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด กำหนดประเด็นเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงมีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)

ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต (Reflective Observation)

ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)

ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation)

นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าดัชนีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2546, 99) และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่คำนวณได้ มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำเสนอแนะที่ได้รับมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความถูกต้องและเหมาะสมต่อการนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1

รายละเอียดแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง	หลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)	หัวข้อกิจกรรม	ชั่วโมง
1	จังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย	ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรื่อง จังหวัดในประเทศไทย	2
		ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต (Reflective Observation)	- นำเสนอประสบการณ์และกิจกรรมที่ได้ทำ	
		ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)	- สรุปข้อมูล จากประสบการณ์ องค์ความรู้ที่มี - เพิ่มเติมข้อมูลจากเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมจากประสบการณ์	
		ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) (ใบงาน)	- ใบงาน เรื่อง แผนการเดินทาง (Road Trip Plan)	
2	ลักษณะภูมิประเทศ	ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)	- สื่อวีดิทัศน์การเปลี่ยนแปลงของลักษณะภูมิประเทศ	2
		ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต (Reflective Observation)	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงของลักษณะภูมิประเทศใกล้ตัว	
		ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)	- เสริมองค์ความรู้ด้านความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศ	
		ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) (ใบงาน)	- ใบงาน เรื่อง จับคู่ลักษณะภูมิประเทศและวิถีการดำเนินชีวิต	

ตารางที่ 1

รายละเอียดแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 ชั่วโมง (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง	หลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)	หัวข้อกิจกรรม	ชั่วโมง
3	ลักษณะภูมิอากาศ	ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรื่อง การย้ายถิ่นฐานและความแตกต่างด้านสภาพภูมิอากาศ	2
		ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต (Reflective Observation)	- อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน เรื่อง ความแตกต่างของลักษณะภูมิอากาศส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร	
		ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)	- สรุปองค์ความรู้ด้านลักษณะภูมิประเทศ - เสริมองค์ความรู้ด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างด้านลักษณะภูมิอากาศ	
		ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation)	- กิจกรรมย้ายบ้านกับฉัน วางแผนการย้ายถิ่นฐานโดยคำนึงถึงลักษณะภูมิอากาศเป็นที่ตั้ง	
4	ทรัพยากรธรรมชาติ	ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)	- เดินสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียน	2
		ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต (Reflective Observation)	- สะท้อนประสบการณ์จากกิจกรรมเดินสำรวจ	
		ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)	- สรุปองค์ความรู้ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติยกตัวอย่างจากสิ่งใกล้ตัว	
		ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) (ใบงาน)	- ใบงาน เรื่อง แนวทางในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน	
5	อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต	ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)	- สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต	2

ตารางที่ 1

รายละเอียดแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 ชั่วโมง (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง	หลักการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)	หัวข้อกิจกรรม	ชั่วโมง
		ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต (Reflective Observation)	- อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร	
		ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)	- สรุปประเด็นสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต - เสริมข้อมูลความรู้ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียน	
		ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation)	- กิจกรรมอิทธิพลของลักษณะทางกายภาพต่อการดำเนินชีวิต จากประสบการณ์ของตนเอง	

ตารางที่ 2

ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหาสาระ	4.60	0.69	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.68	มาก
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.40	0.61	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.53	0.50	มากที่สุด
5. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน	4.40	0.61	มาก
สรุปผลการประเมินทุกด้านโดยภาพรวม	4.47	0.61	มาก

จากข้อมูลในตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.47 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ด้านที่มีระดับความเหมาะสมมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 3

ผลการศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	C.V.	จำนวนนักเรียน
ก่อนเรียน	20	8.83	1.72	3.03	35
หลังเรียน	20	15.00	1.64	2.76	35

จากข้อมูลในตารางที่ 3 สรุปได้ว่า การประเมินคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้วยค่าสถิติ พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 15.00 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนที่คะแนนเฉลี่ย 8.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน 1.72 และหลังเรียน 1.64 ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผันก่อนเรียน 3.03 หลังเรียน 2.76 แสดงว่า ก่อนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักเรียนมีความรู้แตกต่างกันมาก และหลังเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นักเรียนมีความรู้ใกล้เคียงกันมากขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดำเนินการวิจัยด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน และประเมินความสามารถทางภูมิศาสตร์ผ่านการทำใบงาน ใช้เกณฑ์การประเมินใบงาน ในการระบุคุณภาพความสามารถทางภูมิศาสตร์ตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังแสดงในตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4

ผลการประเมินระดับความสามารถตามเกณฑ์การวัดใบงานจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แผนการเรียนรู้ที่	เรื่อง	ใบงาน	สรุปร้อยละเฉลี่ยระดับคุณภาพตาม เกณฑ์การประเมินใบงาน ร้อยละ (จำนวน)		
			พอใช้	ดี	ดีมาก
1	จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย	ใบงานที่ 1 เรื่อง แผนการเดินทาง (Road Trip Plan)	5.71 (2)	34.29 (12)	60.00 (21)

ตารางที่ 4

ผลการประเมินระดับความสามารถตามเกณฑ์การวัดใบงานจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

แผนการเรียนรู้ที่	เรื่อง	ใบงาน	สรุปร้อยละเฉลี่ยระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินใบงาน ร้อยละ (จำนวน)		
			พอใช้	ดี	ดีมาก
2	ลักษณะภูมิประเทศ	ใบงานที่ 2 เรื่อง ลักษณะภูมิประเทศและวิถีการดำเนินชีวิต	8.57 (3)	14.29 (5)	77.14 (27)
3	ลักษณะภูมิอากาศ	ใบงานที่ 3 เรื่อง ย้ายบ้านกับฉัน	2.86 (1)	17.14 (6)	80.00 (28)
4	ทรัพยากรธรรมชาติ	ใบงานที่ 4 เรื่อง แนวทางการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน	0.00 (0)	2.86 (1)	97.14 (34)
5	อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต	ใบงานที่ 5 เรื่อง อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิตจากประสบการณ์ของตนเอง	8.57 (3)	34.29 (12)	57.14 (20)
สรุปร้อยละ			5.14	20.57	74.29

จากข้อมูลในตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยการประเมินจากใบงาน พบว่า ใบงาน ที่อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ใบงานที่ 4 เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ ใบงานที่ 3 เรื่อง ย้ายบ้านกับฉัน ใบงานที่ 2 เรื่อง ลักษณะภูมิประเทศและวิถีการดำเนินชีวิต ใบงานที่ 1 เรื่อง แผนการเดินทาง (Road Trip Plan) และใบงานที่ 5 เรื่อง อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิตจากประสบการณ์ของตนเอง ตามลำดับ สรุปโดยภาพรวมนักเรียนร้อยละ 74.29 มีความสามารถทางภูมิศาสตร์ในระดับ ดีมาก ร้อยละ 20.57 ในระดับ ดี และร้อยละ 5.14 ในระดับ พอใช้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านริมใต้ จังหวัดเชียงใหม่ อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน เวลาเรียน 10 ชั่วโมง เมื่อใช้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 5 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ลักษณะภูมิประเทศ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ลักษณะภูมิอากาศ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต พบว่า การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนได้จริง เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถทางภูมิศาสตร์ โดยการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ให้เป็นไปตามขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน สอดคล้องกับหลักการ และงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ของ สุจิตรา ตรีรัตนกุล (2562, 36-37) นงนุช เสือพุมิ และคณะ (2560, 37-38) Honey and Mumford (1992, 1-6) Tittly (2009) และ Goh (1996) สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม และขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ โดยก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไปใช้ ได้หาประสิทธิภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความสอดคล้องตามหลักการของ รัตนะ บัวสนธ์ (2563, 39) ที่เสนอให้มีการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมการศึกษา และหลักการของ พิชญ์สินี ชมภูคำ (2565, 119) และ พิสนุ พองศรี (2551, 56-57) สรุปได้ว่า ในการผลิตนวัตกรรมใด ๆ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงควรต้องมีการหาประสิทธิภาพก่อน เพื่อให้วัตตกรรมนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมาย ดังนั้น ในการผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้นักเรียนบรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนด นวัตกรรมทางการศึกษาที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น มีขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพนวัตกรรมตามขั้นตอนหลักการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาและให้มีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเน้นการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมเชิงเหตุเชิงผล (Rational Approach) โดยประเมินด้านลักษณะและเนื้อหาสาระ หลังการประเมินให้มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของหลักการดังกล่าว โดยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก สามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตภา สุทธิอาจ (2561, 103) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง มีความเหมาะสมในระดับ มาก สามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ลักษณะภูมิประเทศ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ลักษณะภูมิอากาศ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพกับการดำเนินชีวิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Dewey (1997, 159-

160) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้น เป็นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้คิดและลงมือกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความรู้ใหม่ โดยเริ่มจากการรับรู้ปัญหา คิดหาแนวทางแก้ไข ปรับเปลี่ยนตนเองตามกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ เป็นการสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติ เป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจและให้เหตุผลต่อประสบการณ์ โดยใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินตัดสินอย่างมีวิจารณ์ญาณ นอกจากนี้ ผลการวิจัยด้วยค่าสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 15.00 และ 8.83 ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ ศรีสุกอง (2562, 73) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นผู้นำจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์ เรื่อง ความเป็นผู้นำจะเป็น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของ กันตภา สุธธิดา (2561, 111) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาด้านความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ หลังการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยประเมินความสามารถจากใบงานที่นักเรียนได้ทำระหว่างการเรียนรู้ ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สร้างแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินความสามารถตามสภาพจริง โดยใช้เกณฑ์รูบริคส์ สอดคล้องกับหลักการของ สมศักดิ์ ภูวิภาตววรรณ (2554, 93-137) ที่กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง และกระบวนการที่ใช้ในการประเมินผลตามสภาพจริง อาจใช้การสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานและวิธีการที่นักเรียนทำ โดยการประเมินตามสภาพจริง นิยมใช้รูบริคส์เพื่ออธิบายความสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ซึ่งรูบริคส์ เป็นเครื่องมือในการให้คะแนนที่มีการระบุเกณฑ์ประเมินใบงานและคุณภาพของใบงานในแต่ละเกณฑ์ และคุณภาพของงานแต่ละเกณฑ์อาจจะแบ่งเป็นยอดเยี่ยมจนถึงไม่ดี ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 5 แผน ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและประเมินตามเกณฑ์ พบว่า นักเรียนร้อยละ 74.29 มีความสามารถเรื่อง ลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับ ดีมาก และร้อยละ 20.57 อยู่ในระดับ ดี โดยภาพรวมจากฐานนิยม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวินี บุญเสริม (2552, 80) เรื่อง การวิจัยเพื่อประเมินผลจากกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะในสถานการณ์วัฒนธรรมใหม่ พบว่า หลังจากใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์แล้ว นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติและความสามารถในการทำวิจัยและสร้างสรรค์ในระดับดี

สรุป

การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านริมใต้ จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถทางภูมิศาสตร์หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดจากการสังเกต ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม และขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติ ในการเรียนการสอน โดยใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.00 และผลคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.83 สรุปได้ว่า ผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์สูงกว่าผลคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ผลคะแนนด้านความสามารถทางภูมิศาสตร์ เมื่อประเมินโดยใช้เกณฑ์การประเมินใบงาน ระดับคุณภาพของใบงานจากแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 5 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย แผนที่ 2 ลักษณะภูมิประเทศ แผนที่ 3 ลักษณะภูมิอากาศ แผนที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติ และแผนที่ 5 อิทธิพลของลักษณะทางกายภาพต่อการดำเนินชีวิต พบว่าระดับคุณภาพของใบงานนักเรียนในทุกแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ ดีมาก ทั้งหมด สรุปได้ว่า การนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระภูมิศาสตร์ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ช่วยพัฒนาความรู้และความสามารถทางภูมิศาสตร์ ด้านความเข้าใจระบบธรรมชาติ และมนุษย์ ในการคิดเชื่อมโยงประสบการณ์ความรู้ของนักเรียน นำมาต่อยอดสู่การเรียนรู้ภาคทฤษฎีในชั้นเรียนและการทำความเข้าใจความเป็นไปของโลกผ่านปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของระบบธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับโลกและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการเข้าใจรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ในการดำรงชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสังคมได้ดี ชุดความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันของนักเรียน ช่วยเติมเต็มบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวิชาที่นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเป็นพลเมืองโลกได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ครูควรศึกษารายละเอียดของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างเข้าใจก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนักเรียน
2. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ควรเตรียมกิจกรรมและสถานการณ์ให้มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ ก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน
3. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนการคิดเชื่อมโยงจากประสบการณ์ และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ในระดับชั้นหรือกลุ่มสาระอื่น เพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์เอาประสบการณ์ของตนเองมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและนักเรียน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์ในเนื้อหาอื่น ๆ ของสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤตนันน์ สามะพุทธิ. (2534). ปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 8(2), 67-74. https://kukrdb.lib.ku.ac.th/journal/index.php?/KERJ/search_detail/result/200547
- กันตภา สุธธิอาจ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- นงนุช เสือพูนี, วัลชนี นาคศรีสังข์ และ ประไพพิศ สิงหเสม. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ทางการพยาบาล. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 27(1), 12-21. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/84953>
- บันลือ กันพงษ์. (2561, ธันวาคม 5). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) :การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)*. ระบบบริหารจัดการองค์ความรู้ Knowledge Management KM SK2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. <https://k.skarea2.go.th/?name=article&file=view&id=15>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญมา เวียงคำ และ เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง. (2560). การพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(2), 13-26. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/129587>
- พิชญ์สินี ชมภูคำ. (2565). *การหาคุณภาพการเก็บรวบรวมข้อมูล [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]*. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

พิสนุ ฟองศรี. (2551). *การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ด้านสุทธาการพิมพ์.

_____. (2551). *วิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.

ภาวินี บุญเสริม. (2552). การวิจัยเพื่อประเมินผลจากกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะในสถานการณ์วัฒนธรรมใหม่. *วารสารวิชาการคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 4(1), 80-93. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/235280>

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. (2563). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรัญญา พักอยู่. (2562). *การพัฒนาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้โครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].

สมศักดิ์ ภู่วิภาดารรณ. (2554). *การยิ่ดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สุจิตรา ตรีรัตนกุล. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สำหรับส่งเสริมรอบความคิดด้านเขาวนปัญญาของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กระทรวงศึกษาธิการ.

อารีย์ ศรีสุทอง. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

Dewey, J. (1997). *Experience and Education*. New York: Touchstone.

Goh, Ester. (1996). *Child development* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Honey, P., & Mumford, A. (1992). *The manual of learning styles* (2nd ed.). Maidenhead, K: PeterHoney and Alan Mumford.

Tittly, Mark. (2009). *Experiential learning*. <http://www.sonlifeafrica.com/model/learn.html>